

STATISTIČKI ENERGETSKI BILANSI

2012-2013

PODGORICA, DECEMBAR 2014

Sadržaj:

1	Uvodne napomene	2
2	Metodološka objašnjenja	3
2.1	Izvori podataka.....	3
2.2	Izveštajne jedinice statistike energetike	3
2.3	Sadržaj redova u energetskom bilansu	3
2.4	Objašnjenja za energente i oblike energije	4
3	Konverzivni faktori mjere energije.....	6
4	Energetski bilans za 2013. godinu	7
4.1	Raspoloživi energenti za finalnu potrošnju.....	7
4.2	Finalna potrošnja energenata.....	8
5	Bilans uglja	9
5.1	Bilans uglja.....	9
5.2	Proizvodnja i transformacija uglja.....	9
6	Bilans naftnih proizvoda.....	10
6.1	Bilans naftnih proizvoda	10
6.2	Finalna potrošnja naftnih proizvoda	10
6.3	Bilans naftnih proizvoda u 2012. i 2013. godini.....	11
6.4	Naftni proizvodi raspoloživi za finalnu potrošnju.....	12
7	Bilans ogrijevnog drveta	13
8	Bilans električne energije.....	14

1 Uvodne napomene

Publikacija "Statistički energetske bilansi" sadrži godišnje podatke o proizvodnji, uvozu, izvozu, transformaciji, utrošku i raspodjeli uglja, naftnih derivata, ogrijevnog drveta i električne energije u Crnoj Gori, za 2012 i 2013. godinu.

U statistici energetike kompleksni energetske bilans sastoji se iz godišnjeg bilansa proizvodnje i potrošnje uglja, bilansa proizvodnje i potrošnje električne energije, bilansa uvoza, izvoza i potrošnje naftnih derivata i bilansa proizvodnje i potrošnje ogrijevnog drveta, kojim su obuhvaćeni svi proizvođači, kao i svi koji se bave uvozom i izvozom svih vrsta energenata. Za svaki od energenata dati su podaci u TJ (teradžulima).

Metodologija za izradu energetske bilansa, definisanje i grupisanje energenata, kao i statistička terminologija, usklađeni su sa standardima IEA/OECD-a i Eurostat-a.

Svi bilansi za period 2012-2013. godine urađeni su kao redovna statistička istraživanja.

Svaka sugestija od strane korisnika podataka biće sa zadovoljstvom prihvaćena.

2 Metodološka objašnjenja

2.1 Izvori podataka

Podaci neophodni za izradu energetske bilansa dobijaju se iz:

- a) Redovnih statističkih istraživanja statistike energetike;
- b) Redovnih statističkih istraživanja iz oblasti statistike industrije, saobraćaja, spoljne trgovine, poljoprivrede i šumarstva i statistike domaćinstava.

2.2 Izveštajne jedinice statistike energetike

Izveštajna jedinica za izradu bilansa su privredna društva koja se bave proizvodnjom, transformacijom, distribucijom i trgovinom energenata, odnosno obavljaju djelatnost u tim oblastima Klasifikacije djelatnosti.

2.3 Sadržaj redova u energetske bilansu

Proizvodnja domaće primarne energije je oblik energije koji nije bio podvrgnut procesu konverzije ili transformacije (ugalj, nafta, prirodni gas, biomasa, ogrijevno drvo, hidro energija, geotermalna energija, energija vjetra i solarna energija).

Povraćeni proizvodi se koriste da prikažu razmjenu električne energije na osnovu posebnih ugovora sa zemljama iz okruženja. Za potrebe međunarodnog izvještavanja ove se količine tretiraju kao uvoz/izvoz.

Uvoz i izvoz obuhvataju količine energenata koje su prešle preko nacionalne granice.

Saldo zaliha je razlika između zaliha u prvom danu u godini (početne zalihe) i zaliha u posljednjem danu u godini (krajnje zalihe).

Statistička razlika je kategorija koja uključuje zbir neobjašnjenih razlika između proizvodnje i potrošnje za pojedine energente.

Bruto domaća potrošnja energije izračunava se na sledeći način:

Proizvodnja domaće primarne energije

+ Uvoz

– Izvoz

+ Saldo zaliha

– Međunarodna skladišta

Transformacije - ulaz je utrošak goriva kao sirovine za proizvodnju energije u termoelektranama, TE-TO, industrijskim energanama, toplanama, rafinerijama, visokim pećima i postrojenjima uglja.

Transformacije - izlaz obuhvata proizvodnju transformisanih oblika energije kao što su termoelektrična energija, toplotna energija, derivati nafte, visokopećni gas, konvertorski gas i ugalj.

Razmjena i transferi obuhvataju razmjenu međufaznih proizvoda (frakcije, destilati), gotovih proizvoda (hidroelektrična energija) i proizvoda koji se ponovo prerađuju (primarni benzin, mazut, maziva).

Potrošnja grane energetike obuhvata energiju utrošenu za rad u energetskom sektoru.

Gubici prenosa i distribucije energije obuhvataju gubitke nastale:

- za električnu energiju: pri prenosu i distribuciji;
- za čvrsta goriva: pri transportu;
- za tečna goriva: pri transportu i distribuciji;
- za ogrijevno drvo: pri transportu.

Energija raspoloživa za finalnu potrošnju predstavlja energiju namijenjenu krajnjim potrošačima.

Finalna potrošnja za ne-energetske svrhe obuhvata potrošnju raspoložive energije kao sirovine u tehnološkom procesu za proizvodnju ne-energetskih proizvoda.

Finalna potrošnja energije obuhvata finalnu potrošnju raspoložive energije za energetske svrhe u:

- industriji (crna metalurgija, obojeni metali, hemijska industrija, nemetalni minerali, vađenje rude i kamena, prehrambeni proizvodi, pića i duvan, tekstil i koža, papir, celuloza i štampanje, mašine i oprema, ostala industrija),
- saobraćaju (željeznice, drumski, vazdušni, brodski i ostali saobraćaj),
- domaćinstvima, poljoprivredi i ostalo (sva domaćinstva, uključujući i domaćinstva sa zaposlenim licima, poljoprivreda i ostali potrošači, npr. školstvo, zdravstvo, administracija, itd.).

2.4 Objašnjenja za energente i oblike energije

Električna energija – proizvedena u: hidroelektranama, industrijskim elektranama, termoelektranama i toplanama.

Ugalj:

- mrki ugalj i lignit – neaglomerisani ugalj čija je BKV manja od 20 000 kJ/kg.

Naftni derivati:

- Rafinerijski gas: označava mješavinu nekondenzovanih gasova koji se uglavnom sastoje od vodonika, metana i etana i olefina dobijenih destilacijom sirove nafte ili preradom naftnih proizvoda u rafinerijama, uključujući i gasove koji se vraćaju iz petrohemijske industrije.
- Tečni naftni gas (TNG): označava niskoparafinski ugljovodonik dobijen iz procesa u rafinerijama, postrojenjima za stabilizaciju sirove nafte i prirodnog gasa i uglavnom se sastoji od propana (C₃H₈) i butana (C₄H₁₀) ili njihove kombinacije,
- Motorni benzin: označava mješavinu laganih ugljovodonika koji se destiluju na temperaturi između 35°C i 215°C i koristi se kao gorivo za motore sa unutrašnjim sagorijevanjem koji se pale iskrom,
- Kerozin – mlazno gorivo: označava destilat koji se koristi za avionske turbomotore i ima iste karakteristike destilacije od 150°C do 300°C i tačku paljenja kao kerozin,
- Gas/dizel ulja i ulja za loženje: označava srednji destilat koji se destiluje na temperaturi u rasponu od 180°C do 380°C i obuhvata sljedeće kategorije koje se razlikuju po načinu upotrebe:
 - dizel za transport označava gorivo za dizel motore automobila, kamiona i slično, obično sa niskim sadržajem sumpora i
 - dizel za grijanje i druga dizel-goriva obuhvata sljedeće kategorije: laki dizel za grijanje za industrijske i komercijalne potrebe, pomorsko gorivo i dizel koji se koristi u željezničkom saobraćaju i ostalo dizel gorivo, uključujući teška gasna goriva koja se destiluju u rasponu od 380°C do 540°C
- Mazut: gorivo sa sadržajem sumpora koje može biti manje ili veće od 1%.
- Ostali naftni proizvodi, kao bitumen, petrol koks, maziva i ostalo.

Ogrijevno drvo: Obuhvata obezbijeđene količine direktno iz šumarstva i poljoprivrede (ogrijevno drvo, pelete, brikete, piljevina, kora, itd).

3 Konverzivni faktori mjere energije

Konverzivni faktori za pretvaranje energije u različite energetske jedinice objavljeni su u Priručniku za energetske statistiku IEA/OECD/EUROSTAT.

Konverzivni odnosi određenih energetske jedinica prikazani su u tabeli:

Tabela 1. Konverzivni faktori

	TJ	Gcal	Mtoe	GWh
TJ	1	238,8	$2,388 \times 10^{-5}$	0.2778
Gcal	$4,1868 \times 10^{-3}$	1	10^{-7}	$1,163 \times 10^{-3}$
Mtoe	$4,1868 \times 10^4$	107	1	11630
GWh	3,6	860	$8,6 \times 10^{-5}$	1

Jedinica mjere:

TJ – teradžul

Gcal – gigakalorija

Mtoe – milion tona ekvivalentne nafte

GWh – gigavat čas

4 Energetski bilans za 2013. godinu

U bruto domaćoj potrošnji energije najveće učešće uzima ugalj sa 44,4% (15 399 TJ) od čije količine se oko 98,6% troši za proizvodnju električne energije (15 178 TJ), a ostatak na potrošnju krajnjih potrošača i to industrije i domaćinstava.

U tabeli 2. prikazan je energetski bilans u TJ grupisan po energentima.

Tabela 2. Energetski bilans u 2013. godini, TJ

	Svi oblici energije	Ugalj	Naftni proizvodi	Ogrijevno drvo i drvni otpad	Električna energija
Proizvodnja domaće primarne energije	22 885	15 583	-	7 302	-
Povraćeni proizvodi	2 196	-	-	-	2 196
Uvoz	13 059	28	12 265	32	734
Saldo zaliha (na početku - na kraju godine)	-	-	-	-	-
Izvoz	- 3 476	- 212	- 622	- 313	- 2 329
Bruto domaća potrošnja energije	34 664	15 399	11 643	7 021	601
Transformacije - ulaz	15 203	15 178	-	25	-
Transformacije - izlaz	4 732	-	-	12	4 720
Izmjene i transferi, povratni tokovi	8 906	-	-	-	8 906
Potrošnja grane energetike	490	-	-	-	490
Gubici prenosa i distribucije energije	2 239	-	-	-	2 239
Ne-energetska potrošnja	1 246	-	1 246	-	-
Finalna potrošnja energije	29 124	221	10 397	7 008	11 498
Industrija	7 508	120	2 211	209	4 968
Saobraćaj	7 917	-	7 795	-	122
Domaćinstva i ostali sektori	13 699	101	391	6 799	6 408
Statistička razlika	-	-	-	-	-

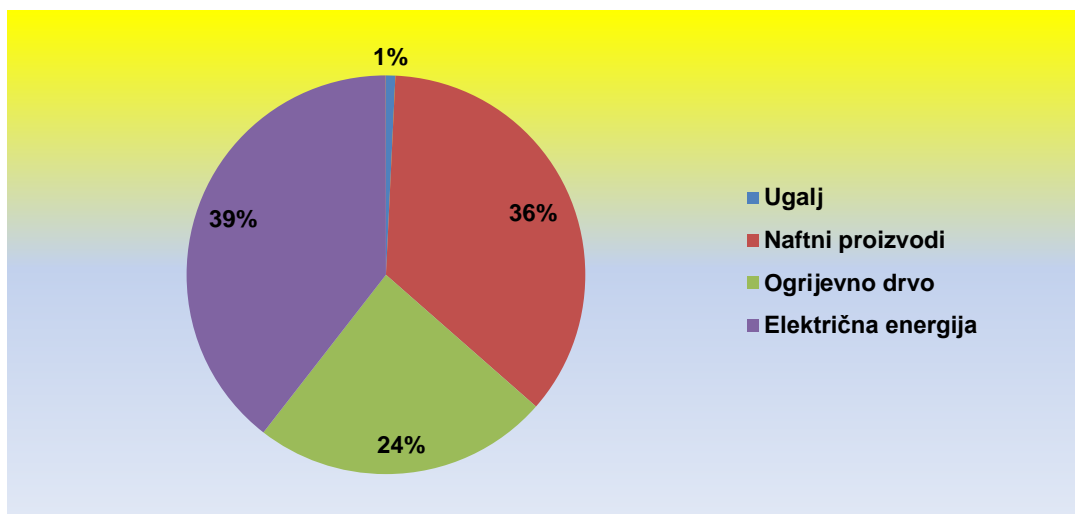
4.1 Raspoloživi energenti za finalnu potrošnju

Bruto domaća potrošnja energije u 2013. godini iznosi 34 664 TJ što predstavlja smanjenje od 11,0% u odnosu na 2012. godinu.

Finalna potrošnja energije u 2013. godini iznosi 29 124 TJ što predstavlja smanjenje od 2,2% u odnosu na 2012. godinu.

Finalnu potrošnju energije najvećim dijelom čine potrošnja električne energije (39%) i potrošnja naftnih proizvoda (36%), zatim energija iz ogrijevnog drveta (24%) i uglja (1%).

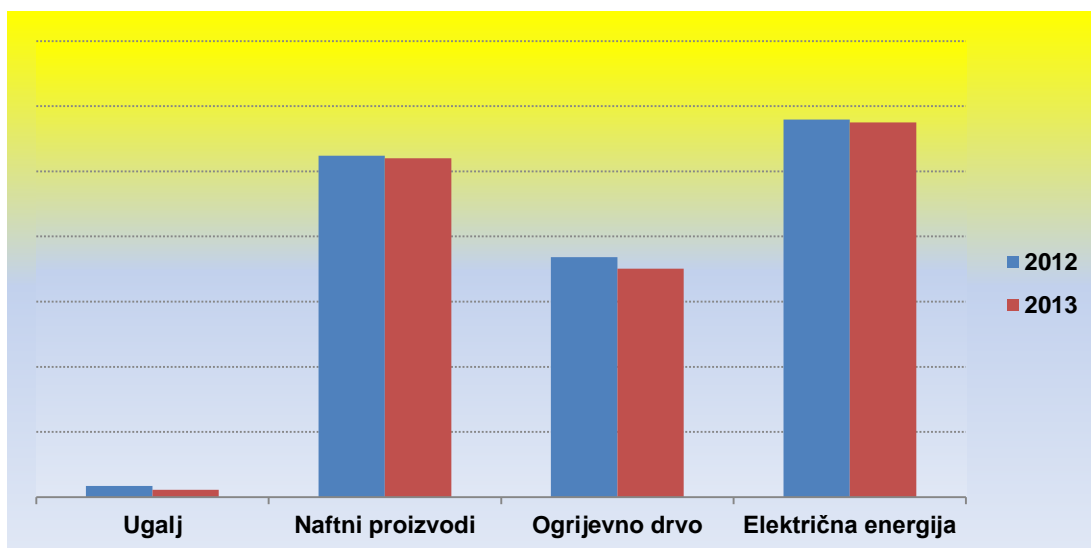
Grafik 1. Učešće energenata u finalnoj potrošnji u 2013. godini

4.2 Finalna potrošnja energenata

Na sljedećem grafiku prikazana je uporedna potrošnja pojedinih grupa energenata u 2012. i 2013. godini.

Grafik 2. Ostvarena potrošnja energenata u 2012. i 2013. godini, TJ

5 Bilans uglja

5.1 Bilans uglja

Proizvodnja uglja u 2013. godini je manja za 5,3%, dok je finalna potrošnja manja za 35,2% u odnosu na 2012. godinu.

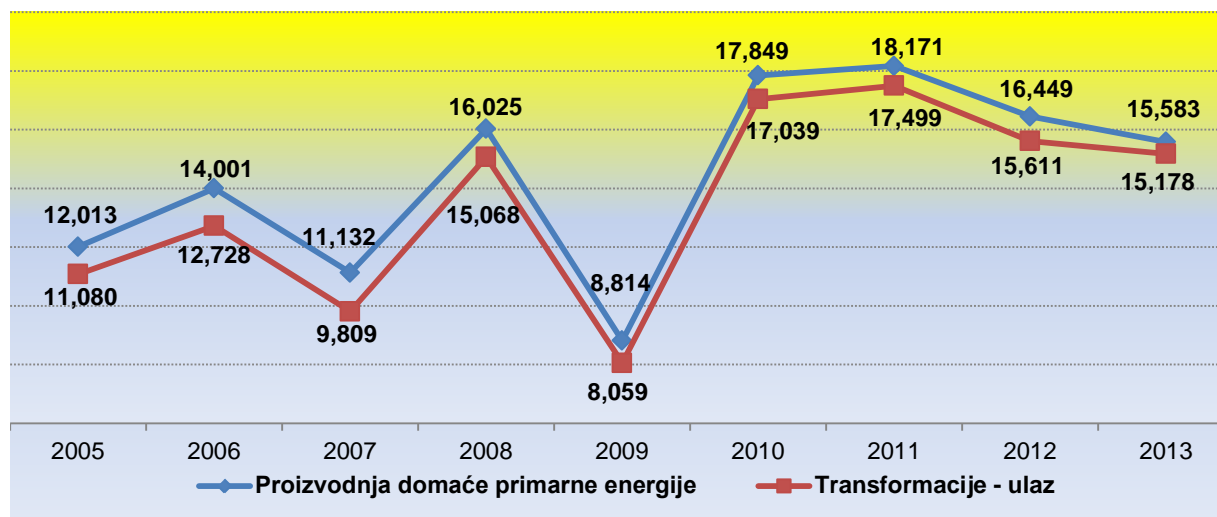
Tabela 3. Bilans uglja u 2013. godini, TJ

	2012	2013
Proizvodnja domaće primarne energije	16 449	15 583
Povraćeni proizvodi	-	-
Uvoz	9	28
Saldo zaliha (na početku - na kraju godine)	-	-
Izvoz	- 507	- 212
Bruto domaća potrošnja energije	15 952	15 399
Transformacije - ulaz	15 611	15 178
Transformacije - izlaz	-	-
Potrošnja grane energetike	-	-
Finalna potrošnja energije	341	221
Industrija	212	120
Saobraćaj	-	-
Domaćinstva i ostali sektori	129	101
Statistička razlika	-	-

5.2 Proizvodnja i transformacija uglja

Učešće potrošnje uglja u termoelektranama za proizvodnju električne energije pokazuje trend kroz period od 2005. – 2013. godine koji se kreće od 90% do 98% od ukupne bruto domaće potrošnje. Preostali dio raspodjeljuje se u finalnoj potrošnji krajnjih potrošača i to industrije i domaćinstava.

Grafik 3. Proizvodnja i potrošnja uglja u transformaciji energije, TJ

6 Bilans naftnih proizvoda

6.1 Bilans naftnih proizvoda

Bruto domaća potrošnja naftnih proizvoda u 2013. godini manja je za 3,6% u odnosu na 2012. godinu.

U finalnoj potrošnji energije najviše učestvuju dizel goriva i to sa 69,8%, motorni benzin sa 13,7%, tečni naftni gas sa 6,3%, mlazno gorivo sa 5,5% i mazut sa 4,6%. Potrošnja ostalih naftnih proizvoda spada u ne-energetsku potrošnju i to ostvarenu u industriji.

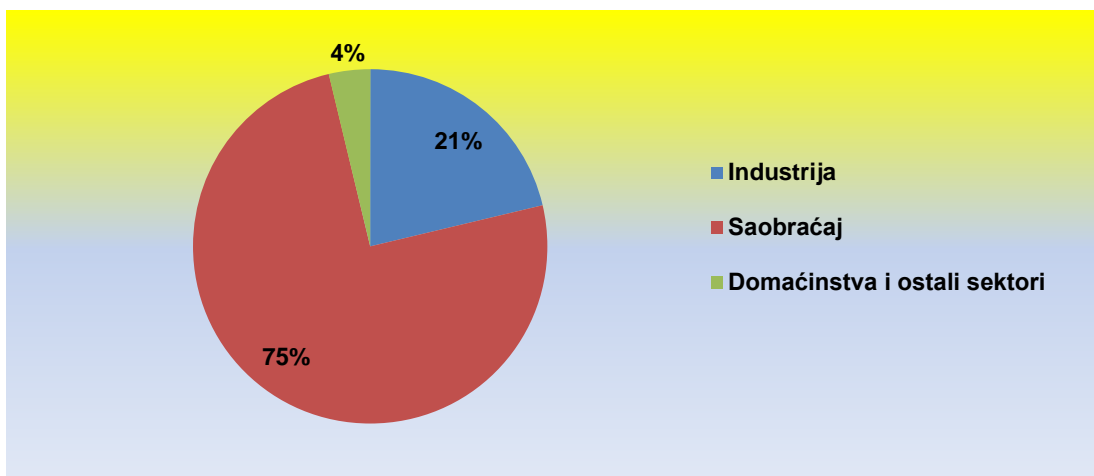
Tabela 4. Bilans naftnih proizvoda u 2013. godini, TJ

	Ukupno naftni proizvodi	TNG	Motorni benzin	Kerozin - mlazno gorivo	Gas/dizel ulja i ulja za loženje	Mazut	Ostali naftni proizvodi
Proizvodnja domaće primarne energije	-	-	-	-	-	-	-
Povraćeni proizvodi	-	-	-	-	-	-	-
Uvoz	12 265	656	2 007	571	7 303	482	1 246
Saldo zaliha	-	-	-	-	-	-	-
Izvoz	- 622	-	- 579	-	- 43	-	-
Bruto domaća potrošnja energije	11 643	656	1 428	571	7 260	482	1 246
Ne-energetska potrošnja	1 246	-	-	-	-	-	1 246
Finalna potrošnja energije	10 397	656	1 428	571	7 260	482	-
Industrija	2 211	609	-	-	1 240	362	-
Saobraćaj	7 795	-	1 383	571	5 721	120	-
Željeznice	43	-	-	-	43	-	-
Drumski saobraćaj	6 891	-	1 383	-	5 508	-	-
Vazdušni saobraćaj i transport	614	-	-	571	43	-	-
Domaća navigacija (brodova)	247	-	-	-	127	120	-
Ostali saobraćaj	-	-	-	-	-	-	-
Domaćinstva i ostali sektori	391	47	45	-	299	-	-
Statistička razlika	-	-	-	-	-	-	-

6.2 Finalna potrošnja naftnih proizvoda

Od ukupne finalne potrošnje najviše se troši u sektoru saobraćaja i u transportne svrhe (75%). Industrija učestvuje sa 21%, dok domaćinstva, poljoprivreda i ostali sektori troše 4% ukupno raspoloživih naftnih proizvoda.

Grafik 4. Učešće potrošnje naftnih proizvoda po sektorima

6.3 Bilans naftnih proizvoda u 2012. i 2013. godini

Finalna potrošnja naftnih proizvoda u 2013. godini manja je za 0,8% u odnosu na 2012. godinu.

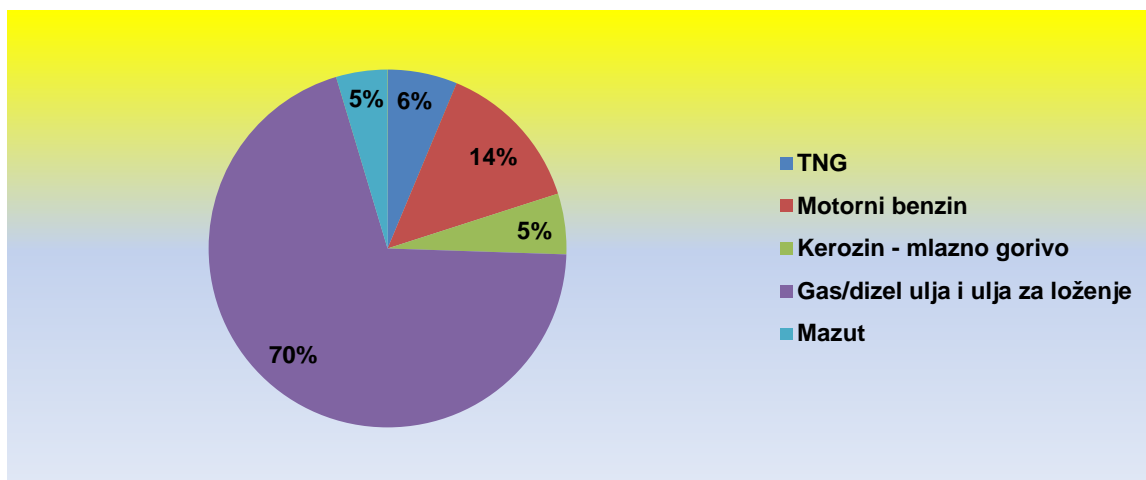
Tabela 5. Bilansi naftnih proizvoda u 2012. i 2013. godini, TJ

	2012	2013
Proizvodnja domaće primarne energije	-	-
Povraćeni proizvodi	-	-
Uvoz	12 615	12 265
Saldo zaliha	-	-
Izvoz	- 531	- 622
Bruto domaća potrošnja energije	12 084	11 643
Potrošnja grane energetike	40	-
Ne-energetska potrošnja	1 567	1 246
Finalna potrošnja energije	10 476	10 397
Industrija	1 131	2 211
Saobraćaj	9 215	7 795
Željeznice	-	43
Drumski saobraćaj	8 350	6 891
Vazdušni saobraćaj i transport	570	614
Domaća navigacija (brodova)	252	247
Ostali saobraćaj	43	-
Domaćinstva i ostali sektori	130	391
Statistička razlika	-	-

6.4 Naftni proizvodi raspoloživi za finalnu potrošnju

Struktura raspodjele finalne potrošnje energije naftnih proizvoda prikazana je na sljedećem grafiku:

Grafik 5. Finalna potrošnja naftnih proizvoda

U potrošnji naftnih proizvoda najveće učešće zauzimaju dizel goriva i to sa 70%, zatim motorni benzin sa 14% i tečni naftni gas sa 6%, dok gorivo za mlazne motore i mazut čini po 5% finalne potrošnje.

7 Bilans ogrijevnog drveta

Bilans ogrijevnog drveta se odnosi na bilans proizvodnje i potrošnje ogrijevnog drveta i njegovih komponenti.

Tabela 6. Bilans ogrijevnog drveta, TJ

	2012	2013
Proizvodnja domaće primarne energije	7 704	7 302
Uvoz	35	32
Izvoz	- 359	- 313
Bruto domaća potrošnja energije	7 380	7 021
Transformacije - ulaz	28	25
Transformacije - izlaz	13	12
Finalna potrošnja energije	7 365	7 008
Industrija	223	209
Saobraćaj	-	-
Domaćinstva i ostali sektori	7 142	6 799
Domaćinstva	6 888	6 521
Poljoprivreda	-	-
Ostali sektori	254	278
Statistička razlika	-	-

Finalna potrošnja ogrijevnog drveta manja je za 4,8% u odnosu na 2012. godinu. Najveći dio ogrijevnog drveta se troši u domaćinstvima.

8 Bilans električne energije

Ukupna raspoloživa količina električne energije za finalnu potrošnju manja je za 0,8% u odnosu na 2012. godinu.

Proizvodnja u TE Pljevlja iznosi 4 720 TJ, što je za 4,1% manje u odnosu na 2012. godinu.

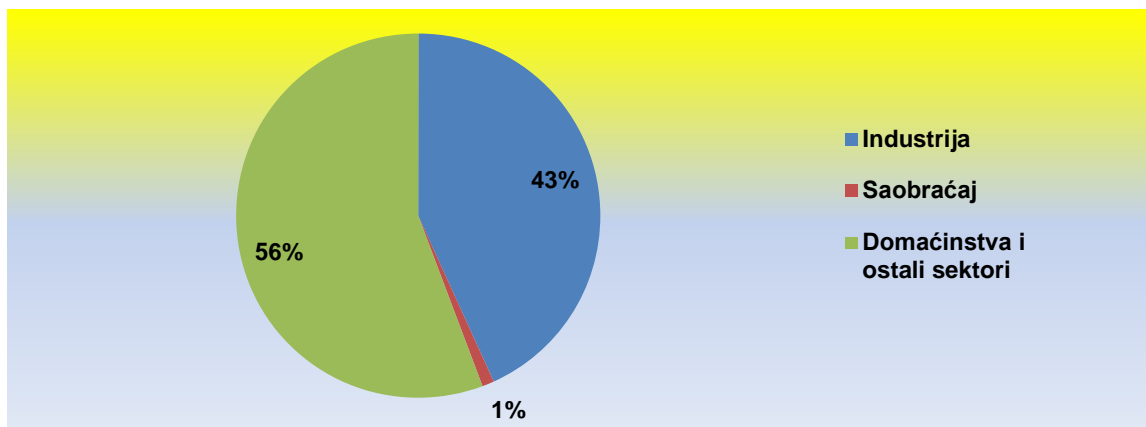
Zbog povoljnih hidroloških prilika proizvodnja hidroelektrana je znatno porasla u odnosu na prošlu godinu. Ostvarenje proizvodnje u HE u 2013. godini iznosi 8 906 TJ, što je za 67,5% više u odnosu na 2012. godinu.

Tabela 7. Bilans električne energije, TJ

	2012	2013
Proizvodnja domaće primarne energije	-	-
Povraćeni proizvodi	1 714	2 196
Uvoz	3 470	734
Izvoz	- 821	- 2 329
Bruto domaća potrošnja energije	4 363	601
Transformacije - ulaz	-	-
Transformacije - izlaz	4 921	4 720
Izmjene i transferi, povratni tokovi	5 317	8 906
Potrošnja grane energetike	508	490
Gubici prenosa i distribucije	2 502	2 239
Finalna potrošnja energije	11 592	11 498
Industrija	6 678	4 968
Crna metalurgija	169	104
Obojeni metali	4 000	2 646
Hemijska industrija	11	14
Nemetalni minerali	83	122
Vađenje rude i kamena	14	14
Prehrambena industrija	436	76
Tekstil i koža	4	-
Papir, celuloza i štampanje	4	14
Mašine i oprema	7	11
Ostala industrija	1 948	1 967
Saobraćaj	54	122
Domaćinstva i ostali sektori	4 860	6 408
Domaćinstva	4 716	5 440
Poljoprivreda	36	43
Ostali sektori	108	925
Statistička razlika	-	-

Učešće industrije u finalnoj potrošnji iznosilo je 43%. Učešće ostalih sektora u finalnoj potrošnji električne energije prikazano je na sljedećem grafiku:

Grafik 6. Finalna potrošnja po sektorima

Izdaje i štampa Zavod za statistiku Crne Gore (MONSTAT)

81000 Podgorica, IV Proleterske br.2, telefon (+382) 20 230-811, faks (+382) 20 230-814

Saopštenje pripremila:

Suzana GOJČAJ

Tel. +382-20-231 004

E-mail: contact@monstat.org